

Profitul

După parcurgerea acestei unități de învățare veți fi capabili:

- să definiți profitul;
- să calculați indicatorii ce caracterizează mărimea profitului;
- să identificați factorii ce influențează în mod direct și indirect mărimea profitului.

Activitatea economică se bazează pe raționalitate, iar în economia de piață aceasta este relevată de profit.

Scopul oricărui agent economic este obținerea profitului și chiar maximizarea lui. O activitate economică în care nu se obține profit nu este interesantă pentru nici un agent economic și poate conduce în cele din urmă la pierderi și chiar faliment.

6.1. Ce este profitul?

Profitul reprezintă ceea ce îi rămâne agentului economic după efectuarea cheltuielilor.

Profitul se calculează scăzând din ceea ce se obține (încasează) ceea ce s-a cheltuit.

$$Pr = V - CT,$$

unde: Pr – profitul;

V – venitul;

CT – costul total.

$$V = CA = QP$$

unde: CA – cifra de afaceri (volumul încasărilor din activitatea proprie);

QP – valoarea producției.

De asemenea, profitul se determină și ca diferență între prețul de vânzare al unui bun (P) și costul său de fabricație (CTM).

$$Pr = V - CT / Q \Rightarrow \frac{Pr}{Q} = \frac{V}{Q} - \frac{CT}{Q} \Rightarrow Pr / buc. = P - CTM$$

Exemplu: Iată evidența contabilă a unei societăți comerciale, în care se prezintă următoarele:

1. Cheltuieli materiale	100 mld. u.m.
2. Cheltuieli salariale	80 mld. u.m.
3. Volumul producției	100 000 buc.
4. Prețul de vânzare	2 000 000 u.m.

Profitul societății și profitul pe unitatea de produs (profitul unitar) se calculează astfel: $Pr = V - CT$

$$V = Q \cdot P = 100\,000 \cdot 2\,000\,000 = 200 \text{ mld. u.m.}$$

$$CT = C_{mat} + C_{sal} = 100 \text{ mld. u.m.} + 80 \text{ mld. u.m.} = 180 \text{ mld. u.m.}$$

$$Pr = 200 \text{ mld. u.m.} - 180 \text{ mld. u.m.} = 20 \text{ mld. u.m.}$$

$$Pr / \text{buc.} = \frac{Pr}{Q} = \frac{20 \text{ mld. u.m.}}{100\,000 \text{ buc.}} = 200\,000 \text{ u.m./buc.}$$

$$\text{sau } Pr / \text{buc.} = P - CTM$$

$$CTM = \frac{CT}{Q} = \frac{180 \text{ mld. u.m.}}{100\,000 \text{ buc.}} = 1,8 \text{ mil. u.m.}$$

$$Pr / \text{buc.} = P - CTM = 2 \text{ mil. u.m.} - 1,8 \text{ mil. u.m.} = 200\,000 \text{ u.m./buc.}$$

În condițiile economiei de piață, profitul reprezintă motivația acțiunii economice, este dovada utilității unei activități. Alături de dobândă, salariu și rentă, profitul reprezintă venit fundamental în economia de piață.

6.2. Funcțiile profitului

Profitul este un indicator deosebit de important în activitatea economică. De mărimea lui depinde mărimea activității economice și, chiar, dezvoltarea societății.

Profitul este un indicator ce reflectă, alături de producție, rezultatele (efectele) activității economice, cifra de afaceri. Profitul îndeplinește mai multe funcții și anume:

- stimulează agenții economici în activitatea pe care o desfășoară;
- determină inițierea și desfășurarea unei activități aducătoare de profit;
- determină acceptarea riscurilor de către agenții economici;
- sporește eficiența utilizării factorilor de producție.

6.3. Indicatorii ce caracterizează mărimea profitului

Profitul este compatibil cu raționalitatea, pe seama lui are loc dezvoltarea activității economice. Asta nu înseamnă, însă, că orice agent economic obține aceeași mărime a profitului în orice moment al existenței sale. Ca atare, mărimea profitului este variabilă. Acest lucru este evidențiat cu ajutorul indicatorilor:

A. masa profitului;

B. rata profitului.

A. Masa profitului se determină ca diferență între încasările firmei într-o perioadă și cheltuielile acesteia, sau ca diferență între prețul unui produs și costul său de fabricație.

$$Pr = V - CT$$

$$Pr / \text{buc.} = P - CTM$$

B. Rata profitului se determină ca raport procentual între profit și:

• **cifra de afaceri:** $R_{Pr/CA} = \frac{Pr}{CA} \cdot 100;$

• **cost total:** $R_{Pr/CT} = \frac{Pr}{CT} \cdot 100.$

Acestei rate i se mai spune și *rata rentabilității*.

• **capitalul utilizat:** $R_{Pr/K} = \frac{Pr}{K} \cdot 100.$

Rezultatele obținute prin calcularea acestor trei rate ale profitului nu sunt identice, deoarece costul total nu este identic cu cifra de afaceri și capitalul.

6.4. Tipurile profitului

Orice agent economic, în activitatea pe care o desfășoară, dorește să obțină profit. Fiecare se străduiește să obțină un profit cât mai mare, de aceea unii participă la desfășurarea activității economice și alții nu.

Profitul obținut de agenții economici în activitatea pe care o desfășoară poate fi **profit legitim** sau **nelegitim**.

Profitul legitim este obținut de orice agent economic pentru activitatea desfășurată.

Profitul nelegitim sau **venit necuvenit** este profitul obținut de un agent economic fără a avea vreo contribuție la activitatea economică. Acest gen de profit se obține prin „umflarea costurilor”, sustragerea de la plata impozitelor și taxelor, înregistrări duble, economii pentru protecția mediului înconjurător, practicarea unor prețuri de vânzare ridicate etc.

De asemenea, profitul poate fi **profit normal** și **supraprofit** sau **profit de monopol**.

Profitul normal este obținut de agentul economic din activitatea pe care o desfășoară și este considerat suficient pentru a-și continua activitatea. Profitul normal este obținut de agentul economic în condiții de concurență.

Supraprofitul sau **profitul de monopol** este obținut de acel agent economic care deține monopolul pe piață. În situația în care se obține profit de monopol înseamnă că s-a obținut și profit normal, reciproca nefiind adevărată.

Profitul obținut ca diferență între venituri și cheltuieli este **profitul brut**. Dacă din acest profit brut se scade impozitul pe profit se obține **profitul net**.

$$Pr_{brut} = V - CT$$

$$Pr_{net} = Pr_{brut} - \text{Impozit pe profit}$$

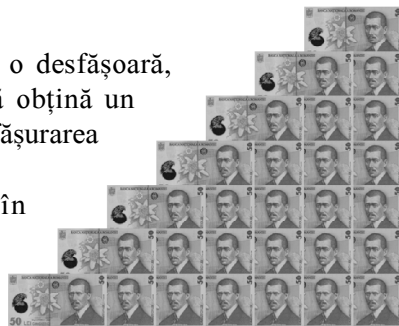
Profitul net se mai numește și **profit admis**.

6.5. Factorii care influențează mărimea profitului

Profitul obținut de agenții economici dintr-o țară nu are aceeași mărime an de an. Mărimea profitului variază în funcție de acțiunea anumitor factori economici. Dintre aceștia menționăm:

➤ **nivelul prețului de vânzare** – influențează direct proporțional mărimea profitului.

Exemplu: Dacă un bun X are un cost de fabricație de 10 000 u.m. și se vinde cu 12 000 u.m., profitul unitar al bunului X este de 2 000 u.m. Dacă prețul bunului X crește la 12 500 u.m., în condițiile în care costul de fabricație rămâne nemodificat (10 000 u.m.), atunci profitul crește la 2 500 u.m.

➤ *nivelul costului unitar* – influențează invers proporțional mărimea profitului.
Exemplu: Dacă prețul de vânzare al unui bun este de 12 000 u.m., iar costul de fabricație este 10000 u.m., profitul unitar este 2 000 u.m.

În condițiile în care prețul rămâne nemodificat (12 000 u.m.), iar costul unitar scade (9000 u.m.), profitul va crește la 3 000 u.m.

➤ *volumul producției* – influențează direct proporțional mărimea profitului. Pe măsură ce producția crește, crește și profitul. Dacă producția scade, scade și profitul.

➤ *calitatea produselor* – influențează direct proporțional mărimea profitului;

➤ *structura producției* – poate influența atât direct cât și indirect mărimea profitului. Dacă în totalul producției ponderea cea mai mare o au produsele ce aduc un profit ridicat, atunci profitul firmei va crește; dacă, dimpotrivă, ponderea cea mai mare o au produsele cu profit mic și acestea se vând foarte bine, atunci profitul firmei va fi mai mic.

➤ *viteza de rotație a capitalului* – influențează direct proporțional mărimea profitului. Dacă viteza de rotație a capitalului crește, atunci și masa profitului crește, dacă scade viteza de rotație a capitalului, atunci și masa profitului scade.

Elemente de sinteză

- ✂ Profitul reprezintă câștigul agentului economic.
- ✂ Profitul este un indicator care reflectă efectele obținute de agentul economic.
- ✂ Rata profitului calculată la costul total reprezintă rata rentabilității.
- ✂ Profitul suplimentar sau supraprofitul se obține în condiții de monopol.
- ✂ Profitul net este profitul de care dispune agentul economic.
- ✂ Cu cât salariul, renta și dobânda sunt mai mari, cu atât profitul va fi mai mic.

Termeni cheie

Profit, rata profitului, rata rentabilității, profit normal, supraprofit (profit de monopol), profit legitim, profit nelegitim, profit brut, profit net (admis).

Dicționar

- **Faliment** – situația în care un agent economic se află în imposibilitatea de a-și continua activitatea economică.
- **Monopol** – formă a concurenței imperfecte, caracterizată prin existența pe piață a unui singur producător și a unei multitudini de consumatori.
- **Profit admis** – profit ce rămâne agentului economic după plata impozitelor.
- **Raționalitate** – a obține bunuri, servicii în condiții impuse (resurse limitate).

? Întrebări, aplicații, exerciții

1. Dacă viteza de rotație a capitalului scade, ce se întâmplă cu masa profitului? Argumentați.
2. Rata profitului calculată la cifra de afaceri este mai mare decât rata profitului calculată la costul total? Exemplificați.

3. Dacă durata unei rotații crește, masa profitului crește? De ce?

4. Dacă în intervalul $T_0 - T_1$ volumul producției și încasările unei firme se dublează, iar prețul produsului și costul său de fabricație rămân neschimbate, masa și rata profitului calculată la cifra de afaceri se modifică? Demonstrați.

5. Rata profitului calculată la cifra de afaceri este de 50%. Calculați rata profitului la costul total.

6. Dacă profitul reprezintă 25% din costul total, aflați rata profitului la cifra de afaceri.

7. Completați tabelul:

Volumul producției	Preț	Cost unitar	Profit unitar	Profit total	Rata profitului în funcție de cifra de afaceri
1	10	7			
2	10			8	
3	10				50%
4	10		3		
5	10			10	

8. Dacă profitul reprezintă 40% din cifra de afaceri, calculați rata profitului la costul total.

Teme recapitulative

I. Precizați efectul:

1. Dacă producția crește, costul total
2. Dacă producția scade, costul fix mediu
3. Dacă producția scade, costul variabil mediu
4. Dacă producția crește, costul total mediu
5. Dacă producția crește, costul marginal
6. Dacă productivitatea crește, la nivel microeconomic, costul total mediu
7. Dacă cifra de afaceri crește, iar profitul nu se modifică, rata profitului calculată la costul total
8. Dacă productivitatea crește exclusiv pe seama creșterii producției fizice, cheltuielile salariale pe unitatea de produs
9. Dacă prețul crește, oferta
10. Dacă oferta scade, prețul

II. Asociați corect termenii din coloana A cu informațiile din coloana B.

- A**
1. CFM
 2. CVM
 3. CTM
 4. C_{mg}
 5. W_{mL}
 6. Pr
 7. $K_{e o/p}$
 8. Rpr / CT

- B**
- a. $(\Delta O / O_0) : (\Delta P / P_0)$
 - b. $(CT_1 - CT_0) / (Q_1 - Q_0)$
 - c. $(Pr / CT) \cdot 100$
 - d. Q / L
 - e. CF / Q
 - f. $CTM - CFM$
 - g. $CFM + CVM$
 - h. $CA - CT$

III. Rezolvați:

1. Dacă prețul crește cu 20%, în condițiile unui coeficient de elasticitate a ofertei în funcție de preț egal cu 2, calculați modificarea ofertei.

2. O societate comercială utilizează un capital în valoare de 150 mld. u.m., din care 80% capital fix. În condițiile în care capitalul fix se amortizează în 12 ani, calculați capitalul consumat de firmă într-un an.

3. Calculați costul total, costul fix și costul variabil știind că există următoarele cheltuieli: cheltuieli cu materii prime = 50 u.m.; amortizarea utilajelor = 20 u.m.; salarii directe = 5 u.m.; salarii indirecte = 3 u.m.; dobânzi = 10 u.m.; combustibil, energie, apă pentru producție = 2 u.m.

4. Completați tabelul și reprezentați grafic datele din tabel:

Q	CF	CV	CT	CFM	CVM	CTM	C_{mg}
1	40						
2			68				12
3						25.2	
4							20
5					16		
6		120					

Test de evaluare

1. În perioada T_0-T_1 producția unei societăți crește cu 10%, iar volumul capitalului s-a redus cu 20%. Calculați modificarea productivității medii a capitalului în intervalul T_0-T_1 .

2. În momentul T_0 , o societate comercială folosește 10 utilaje de producție pentru a obține o producție de 10 000 bucăți din bunul X. În momentul T_1 , folosește încă 2 utilaje și obține o producție suplimentară de 5 000 bucăți. Calculați productivitatea medie și productivitatea marginală a capitalului.

3. Raportul dintre preț și cost total mediu este $4/3$. Calculați rata profitului în funcție de cifra de afaceri.

4. O societate comercială obține, în decurs de un an, o rată a profitului (calculată în funcție de costul total) de 30% și un profit de 24 000. Cunoscând că salariile sunt egale cu profitul și de 3 ori mai mari decât amortizarea, calculați costurile materiale și amortizarea.

5. În condițiile în care profitul crește cu 50%, iar costurile scad cu 25%, aflați modificarea ratei profitului (calculată la costurile totale).

6. În condițiile în care costul reprezintă 60% din valoarea producției, calculați rata profitului în funcție de costul total.

Barem de notare: Pentru rezolvarea problemelor 1, 3, 6 se acordă *1 punct*, iar pentru rezolvarea problemelor 2, 4, 5 se acordă *2 puncte*. Pentru testul de evaluare se acordă *1 punct* din oficiu.

TEMA 1 • CONSUMATORUL ȘI COMPORTAMENTUL SĂU RAȚIONAL	3
1. Nevoi și resurse	4
2. Cererea	12
3. Consumatorul și comportamentul său	17
Test de evaluare	27
TEMA 2 • PRODUCĂTORUL / ÎNTRERINZĂTORUL ȘI COMPORTAMENTUL SĂU RAȚIONAL	29
1. Proprietatea și libera inițiativă	30
2. Oferta	36
3. Factorii de producție și combinarea acestora	40
4. Costul	44
5. Eficiența economică și productivitatea	49
6. Profitul	57
Test de evaluare	62
TEMA 3 • PIAȚA – ÎNTĂLNIRE A AGENȚILOR ECONOMICI	63
1. Piața	64
2. Concurența	70
3. Piața monetară	74
4. Piața capitalurilor	81
5. Piața muncii	86
6. Piața valutară*	91
7. Piața mondială*	94
8. Echilibre și dezechilibre economice*	99
9. Șomajul*	103
10. Inflația*	108
11. Creșterea și dezvoltarea economică*	113
12. Fluctuații ale activității economice*	129
13. Statul în economia de piață*	133
Test de evaluare	140
TEMA 4 • ECONOMIA DESCHISĂ	141
1. Globalizarea*	142
2. Uniunea Europeană – mecanisme de integrare economică	148
Test de evaluare	155
Lectură suplimentară	157
Răspunsuri	159
Bibliografie	159